

Dk - DIALOG

Cena 12,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

ÚVODNÍ SLOVO

V demokratické společnosti, a za takovou lze naši republiku považovat, jsou volby poslanců, senátorů a prezidenta jediný přímý způsob, jak mohou občané ovlivňovat budoucí směřování státu i jeho vnitřní politiku. Proto jsme se jim v minulých dvou úvodních slovech věnovali. Dnes si musíme všimnout jejich důsledků, neboť ty jsou vážnou hrozbou naší parlamentní demokracii. Je tomu již více než osm měsíců po volbách (dnes 24. června přesně 246 dní), a my dosud nemáme parlamentem schválenou vládu. Přitom tato vláda v demisi dělá dalekosáhlá personální i další významná rozhodnutí; chová se jako plnohodnotná parlamentní vláda v souladu s výkladem pana prezidenta, že ústava vládu v demisi nezná a že jím jmenovaná má vykonávat všechny činnosti bez omezení jako vláda s důvěrou parlamentu. Vychází přitom z toho, že byl zvolen přímou volbou občanů, a nikoliv parlamentem. Touto volbou, která byla chybou bez současné změny ústavy a která není v souladu s parlamentní demokracií, kde moc vlády je odvozena od důvěry parlamentu, se nemění parlamentní demokracie na demokracii prezidentskou a z toho vyplývá, že důvěra parlamentu není nahraditelná jmenováním prezidentem, které má v parlamentní demokracii v podstatě pouze formální charakter.

Pan prezident zřejmě zapomněl na situaci po demisi vlády Petra Nečase, kdy poslankyně Miroslava Němcová získala podporu 101 poslanců, a přesto ji nepověřil sestavením vlády. Jmenoval místo toho vládu Jiřího Rusnoka, kterou pomáhal sestavit. Po posledních parlamentních volbách pověřil hned sestavením vlády Andreje Babiše, aniž by od něho požadoval předběžné vyjednání podpory s tím, že pokud neuspěje, dostane i druhý pokus. Nevadilo mu ani Babišovo vyšetřování z dotačního podvodu, ani jeho spor o tom, zda byl nebo nebyl vědomým spolupracovníkem StB. Vítězství hnutí ANO bylo výrazné, z 5 060 745 platných hlasů dostalo jich však pouze 1 500 113 (29,64 %); 3 560 632 (70,36 %) dostaly ostatní strany. Při volební účasti 60,84 % z 8 347 501 zapsaných voličů to však bylo pouze 12,47 %; zbývajících 87,53 % voličů buď voli-

lo jiné strany, nebo k volbám vůbec nešlo a nenechalo se ovlivnit intenzivní a profesionálně vedenou agitací hnutí ANO.

Při existujícím způsobu přidělování mandátů (kdy se posilují velké strany) dostalo hnutí ANO o 18 mandátů více, než by odpovídalo poměrnému počtu získaných hlasů (78 oproti 60). Přes relativně vysoký počet mandátů se v průběhu posledních osmi měsíců ukázalo, že koaliční potenciál hnutí ANO je velmi malý. Ochotu s ním spolupracovat vyslovilo od počátku pouze SPD, to však svým programem a zejména prosazováním přímé demokracie bylo pro toto hnutí nepřijatelné. Navíc dohromady s ním by počet mandátů nebyl dostatečný, nepřekročil by 100 a těžko by se našel alespoň jeden další poslanec, který by takovou koalici podpořil. Můžeme říci naštěstí, neboť bezprostředně po volbách Andrej Babiš vytvořil s SPD a KSČM pragmaticky koalici k ustavení orgánů sněmovny, aby mohl začít fungovat parlament a odvolat předchozí vládu Bohuslava Sobotky. Tato koalice fungovala ve sněmovně i v řadě dalších důležitých hlasování celých osm měsíců. Je otázka, zda by Babiš tuto koalici neprosadil i přes odpor některých členů svého hnutí, které řídí zcela suverénně jako svůj podnik.

Vůdcovský princip řízení podniku, ať majitelem nebo vrcholným manažerem, je velmi efektivní a závisí na schopnosti majitele/manažera. Oceňuje se především loajalita k podniku, a pak teprve schopnosti pro určitý specifický druh činnosti. Dobrá kádrová politika je tak základem úspěchu podnikání. Společnost však není podnik, ale skládá se ze skupin občanů různého zaměření a různých zájmů, které jsou často nekompatibilní a je nutno mezi nimi najít kompromis. To je často neefektivní a zdlouhavé, ale pro demokratické fungování společnosti nutné. Jinak hrozí návrat do feudalismu nebo nakročení k vůdcovskému principu neboli fašismu.

Kromě SPD ostatní strany od počátku odmítaly vytvořit s hnutím ANO koalici z důvodů nepřijatelnosti, aby předsedou nebo členem vlády byla osoba trestně stíhaná. Z bývalé koalice to jasně odmítla KDU zřejmě též po zkušenosti z této dřívější spolupráce. Teprve poslední měsíc začala o koalici uvažovat ČSSD, i když i v této straně se proti tomu vyslovili někteří významní členové. Vedení strany nebylo schopno, ale ani ochotno se rozhodnout, a proto nejprve uzavřelo s ANO předběžně dohodu o budoucím programu i složení vlády a vyhlásilo referendum členů strany, aby o této možnosti rozhodli. Většina 58,53 % hlasujících členů se vyslovila pro vznik koalice s hnutím ANO za podpory KSČM. Nové vedení ČSSD se tím zbavilo odpovědnosti rozhodnout a přesunulo tuto odpovědnost na hlasující členy. Ti byli postaveni před zdánlivě jednoduchou otázku: ano, či ne. Za ní se však skrývá řada problémů, které mohou mít pro budoucnost strany i zaměření dalšího vývoje společnosti závažné pozitivní nebo negativní důsledky. Nebylo snadné rozhodnout, váhu možných důsledků posoudit a dosud není jasné, jak se zachová KSČM, která se ještě definitivně nerozhodla, ale za svoji podporu si nárokuje řadu programových ústupků a začíná i kádrovat složení vlády; zcela nejasné je i budoucí chování pana prezidenta. Teprve budoucnost ukáže, zda kladný výsledek referenda byl celkově pozitivní. Za každé rozhodnutí má nést odpovědnost ten, kdo ho udělal. V případě daného referenda nesou od-

povědnost všichni členové neboli fakticky nikdo, kdo by mohl být za své rozhodnutí potrestán, např. nezvolením při příštích volbách.

V této souvislosti je možno si připomenout podrobněji problematiku referenda, ke které se Demokratický klub již několikrát ve svých oficiálních stanoviscích vyjádřil. Referendum, plebiscit nebo přímá volba veřejných představitelů jsou vyjádřením přímé účasti občanů na rozhodování. Předcházely zastupitelské demokracii a v současné době jsou jejím doplňkem. Referendum se často používalo v antice a výstižně ho popsal např. Aristoteles. Dnes jsou referenda běžná pouze ve Švýcarsku, ale ve formě přímého shromáždění občanů se konají pouze jednou ročně ve dvou malých kantonech. Jinak mají celostátní referenda formu polopřímé demokracie a existují tři jeho druhy: 1) lidová iniciativa, 2) obligatorní referendum a 3) fakultativní referendum. Liší se způsobem vyhlášení i stupněm závažnosti při uplatnění jeho výsledků.

Jestliže zastupitelská demokracie je složitý a často málo efektivní způsob vládnutí (nic lepšího zatím nebylo vymyšleno), potom při vládnutí pomocí polopřímé demokracie se všechna negativa zesilují. Jediným kladem polopřímé demokracie je vzbuzení zájmu většího počtu občanů o řešení otázky (nikdy asi ne všech). Přitom samotná formulace otázky musí být jasná a srozumitelná pro všechny občany s možností jednoznačné odpovědi ano nebo ne bez jakýchkoliv dalších komentářů. Kvalifikované rozhodnutí by vyžadovalo studium dané problematiky, což je v zastupitelské demokracii výsledkem expertních skupin nebo parlamentních komisí, které k danému tématu shromáždí a diskutují relevantní varianty a pak o svých návrzích hlasují před tím, než o konečném návrhu rozhodnou zastupitelé. Občané se často o danou problematiku nezajímají, rozhodují se na základě jiných s danou tematikou nesouvisejících skutečností, např. spokojeností s vládou a nedomýšlejí důsledky svého rozhodnutí. Nutností jednoduchého zodpovězení i složité otázky referenda nepřispívají k vytváření konsensuální společnosti, ale společnost naopak polarizují. To je i případ současného Švýcarska.

Nelze se divit, že v našem parlamentu se diskutují různé návrhy zákonů o referendu již delší dobu a není naděje na přijetí ani jednoho z nich. Ve svém stanovisku z června 2016 se Demokratický klub obrací na poslance se žádostí, aby nepřijímali zákon o obecném referendu v žádné podobě. Přímá nebo polopřímá demokracie nepředstavuje vyšší úroveň demokratismu oproti demokracii zastupitelské, ale má pouze doplňující charakter při řešení konkrétních otázek na komunální a regionální úrovni.

Zdeněk Pavlík, červen 2018

PŘÍSPĚVKY

Gratulujeme!

Kol. Jiří **Srnc**, hudební skladatel, scénograf a zakladatel Černého divadla byl 24. března 2018 oceněn cenou Thálie za mimořádný přínos divadlu. Zejména svým Černým divadlem se proslavil po celém světě. Ceny Thálie jsou

velmi prestižním oceněním a letos se udělují již po 25. Kol. Srnec se narodil 29. srpna 1930 a členem Klubu se stal brzo po jeho založení. Více o jeho životě se dočtete v jeho medailonku v rámci seriálu Kdo je kdo z Demokratického klubu (4), Dk-Dialog č. 4/1995, s. 8. K udělení tohoto mimořádného ocenění mu gratulujeme.

Výkonná rada Dk

LOBBING – CO VŠE SI POD TÍM POJMEM PŘEDSTAVIT A JAK BY MĚLA VYPADAT REGULACE LOBBINGU

Lobby obecně – v anglosaské terminologii, která přerostla i do ostatních kulturních okruhů, se vžil odborný termín „public affairs“ (zde vnímáme jasný rozdíl oproti „public relations“) – činnost směřující k ovlivnění určitého rozhodnutí veřejné moci. Dělicí čáry vedou zejména po hranicích jednotlivých orgánů veřejné moci, takže můžeme identifikovat:

- lobby vůči zákonodárnému procesu,
- lobby vůči rozhodování centrální exekutivy,
- lobby vůči územní samosprávě či exekutivě.

Dalším možným úhlem pohledu je to, kdo těží z výsledků lobbingu, v čí prospěch je lobbováno. Málokdo asi vnímá jako lobbing, když se například ekologická organizace snaží ovlivnit legislativu ve prospěch vyššího stupně ochrany přírody. Většinou si lobbing spojujeme se snahou ovlivňovat zákonodárný proces či nějaké rozhodnutí státního orgánu ve prospěch určité osoby, firmy, skupiny osob či skupiny firem. Tento druh lobby je vnímám mnohem negativněji, i když i v prvním uvedeném případě se velmi snadno může jednat o (byť skrytý) zájem určité zájmové skupiny, či dokonce firmy. Příkladem může být jistá veřejně známá nezisková společnost, usilující o prosazení co nejširšího přístupu k informacím o smlouvách obchodních společností, jejíž aktivisté zároveň prodávají poradenské služby a školení pro firmy, jak se s takovou legislativou vypořádat.

Ve všech těchto případech se podle mého soudu jedná o lobbing legitimní, přípustný, ba dokonce žádoucí. Mohu z vlastní zkušenosti bývalého zákonodárce potvrdit, že nebýt „lobbistů“, můj přehled o situaci v řadě oborů lidské činnosti by byl zcela jistě chudší. Samozřejmě, poslanci mohou využívat především odborný aparát a administrativu, jimiž jsou příslušné instituce vybaveny. Ale nezapomeňme, že tento aparát je odkázán zase pouze na určité omezené a často jednostranně zaměřené zdroje informací, které se jen těžko mohou nějak přirozeně vžít do kůže těch, kdo svojí prací či majetkem přímo závisí na výsledcích legislativního procesu. A pokud nějaký politik či úředník prohlásí, že on/ona se s lobbyisty bavit nebude, pak tím fakticky sděluje, že jej nezajímá, jak výsledky jeho práce vnímají ti, na něž dopadají.

Dělitko legitimacy lobbingu podle mne nevede podél úvahy, v čí prospěch je lobbing prováděn, ale jakými způsoby se tak děje. Splňují-li prostředky pro lobbing použité (kvalitní argumentace, dobrá znalost procesních

postupů, schopnost vystihnout, co je pro adresáta lobbingu na příslušném tématu důležité apod.) požadavky zákona i dobrých mravů, jsou podle mého názoru legitimní a užitečné. Jinými slovy, legitimita lobbingu končí tam, kde dochází ke korupci, kde se úmyslně používají nesprávné údaje apod. Problém regulace lobbingu, jak je navrhován ve schváleném věcném záměru zákona o lobbingu, spatřuji v tom, že se dotkne pouze lobbingu ve výše uvedeném smyslu legitimního. A to z jednoduchého důvodu: koncept zákona je vybudován na principu registrace subjektů lobbování provozujících a poskytování informací o všech podstatných skutečnostech, které byly lobbistovi a jeho partnerem na straně veřejné moci projednávány, dohodnuty, vytvořeny apod. Nepoctivému lobbistovi pak postačí se prostě se svojí náplní práce nepřihlásit k takové volné registraci.

Regulace lobbingu

Lobbing je u nás doposud regulován „pouze“ obecně závaznými předpisy. Jistá prevence nelegálních praktik je obsažena ve speciálním zákonu o střetu zájmů (spočívá v povinnosti uveřejňovat určité informace o osobách nadaných rozhodováním). Lobbisté sami speciálně regulováni nejsou.

To se má změnit. V posledních letech, ještě za vlády Petra Nečase, vznikaly iniciativy na regulaci lobbistické činnosti. V současnosti mají podobu již hotového tzv. věcného záměru zákona, což je de facto přehled problematiky a způsobů jejího řešení, který se po projednání promítne do paragrafové podoby návrhu zákona.

Stručný výklad umožní vyslovit určité závěry k efektu regulace lobby. Sami autoři věcného záměru (předložil jej za minulé vlády ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, tehdy Jan Chvojka) přiznávají, jak je obtížné něco tak neohrazeného, jako je lobbing, uchopit vůbec v definicích, natož v povinnostech. To se projevilo mj. tím, že věcný záměr otevírá čtyři varianty řešení:

- **nulovou** (žádná nová regulace);
- **nelegislativní** (zavedení etických kodexů pro členy Parlamentu a vlády, kteří by se zavázali vést tzv. veřejné diáře, zavedla by se tzv. legislativní stopa v Legislativních pravidlech vlády, jedná se o povinnost zaznamenat u každého projednávaného návrhu předpisu, kdo se na jeho přípravě podílel, třeba i jen konzultacemi);

- kombinace **legislativních a nelegislativních opatření** – zavedení **registru** lobbistů (osoby provádějící lobbing za úplatu anebo na podporu své činnosti, tj. i tzv. in-house lobbisté, tj. zpravidla zaměstnanci firem, které podnikají v libovolném oboru, mají svoje zájmy a ty prostřednictvím svých zaměstnanců prosazují). Tato varianta nepočítá se zahrnutím územně správních orgánů, soustředí se na centrální. Regulace by zahrnovala již nejen poslance, senátory, ministry, ale i jejich poradce, asistenty atd. Dále by se zavedla legislativní stopa a upravil zákon o střetu zájmů (snížení hodnoty daru pro povinné hlášení do příjmů za rok, dnes je hodnota započítávaného daru 100 000,- měla by dle této varianty být snížena na 5 000,-);

- **maximalistická** – tato varianta přináší především povinnost podávat hlášení o proběhnuvší komunikaci, a to jak lobbistům (zapsaným v Rejstříku), tak lobbovaným (!); pro lobbyisty by měla být oslazená zpřístupněním některých jednání např. v parlamentu a přístupem do eKlepu.

Předkladatel doporučil variantu 3 s tím, že by ale lobbyisté museli jednou za čtvrt roku podávat hlášení kontrolnímu orgánu o tom, koho a kvůli jakému předmětu rozhodování lobbovali. Lobbovaní budou mít možnost to zpochybnit.

Za slabá místa tohoto přístupu pokládám zejména následující:

- jestliže účelem zákona má být oddělit transparentní lobbying od netransparentního (už samy tyto pojmy se ne snadno definují), měl by zároveň poskytovat způsob, jak bude ten netransparentní lobbying postihován;

- kdo všechno je považován za lobbyistu – preferovaná varianta je velmi úzká, nepočítá s povinným zařazením například profesních komor, PR agentur, advokátních kanceláří apod.;

- povinnost podávat hlášení o schůzkách (sama o sobě dost byrokratická) – zde se projevuje ten problém s neregistrovanými lobbyisty, kteří bezpochyby nic uvádět nebudou. Řešením by obecně mohlo být, že by povinnost reportovat měli pouze lobbovaní. Ti jsou totiž ze zákona jasně definováni a nebylo by nutné rozlišovat, jaký byl status osoby, která lobbovala.

Otázkou je, kterým směrem se nakonec vláda, a zejména poslanecká sněmovna a následně senát vydají. Jistě ještě do procesu promluví i sami lobbyisté. Doufejme jen, že existence zákona nepovede k tomu, že se poslanci uzavřou vůči komunikaci jen proto, aby nemuseli hlásit kdejaký pozdrav na chodbě sněmovny.

Libor Kudláček, květen 2018

STÁT SE ODPAŘIL UŽ PŘED VÍCE NEŽ DESETI LETY

Permanентně kritizované územní členění státu schválila poslanecká sněmovna pod předsednictvím Miloše Zemana v roce 1997 a ještě dva dny před závěrečným hlasováním nebylo jisté, kolik vyšších územních celků, které předjímalá ústava, vlastně vznikne. Výsledek byl nakonec vyhandlován podle toho, odkud většina tehdejších poslanců pocházela, a podle zákulisních dohod něco za něco. Krajské zřízení tak fakticky kopíruje Gottwaldovu reformu z r. 1949, která opustila staleté tradice zemské správy, a tak neúměrně vysoký počet krajů nesrovnatelné velikosti je obrovskou komplikací v mnoha směrech. Jen dva příklady:

Směšně malá velikost některých krajů zakládá diskriminaci malých volebních stran při volbách do Poslanecké sněmovny, když k zisku jediného mandátu zdaleka nestačí zisk zákonného kvora 5 % hlasů, ale mnohdy nestačí ani zisk 10 % hlasů.

Evropská komise se s takto malými kraji odmítá bavit. Evropské dotace jsou přidělovány jednotkám zvaným NUTS II, které tvoří zpravidla dva slou-

čené kraje. Jak je obtížné dosáhnout konsenzu zastupitelstev, ukazují současné problémy v čerpání dotací. Přitom požadovanou velikost NUTS II splňovalo dosud platné krajské uspořádání z r. 1960, podle kterého stále funguje např. soudní soustava. Otázkou je, zda pro tak malý stát, jakým ČR je, mají smysl územní samosprávné celky bez práva vybírat vlastní daně.

Vlastní „kraje“ pak kompletně legislativně založila vláda Miloše Zemana v letech 1998-2002. Návrhy všech zákonů pocházejí z dílny ministerstva vnitra řízeného Václavem Grulichem a zaštiťovala je náměstkyně Yvonne Strecková, oba s historií dlouholetých členů KSČ, Strecková dokonce v délce 37 let.

Daleko šilenější však byla územní reforma na nejnižším stupni o dva roky později, která rovněž kopírovala soustavu okresních národních výborů z Gottwaldovy reformy 1949, do kterých však, na rozdíl od současnosti, alespoň formálně, probíhaly obecné přímé volby. V současné době se diskutuje o potřebě nezávislosti státní správy a neexistenci účinného zákona o státní službě. Nezávislá státní správa tu přitom existovala od r. 1990 do roku 2002, kdy soustava okresních úřadů se staletou tradicí perfektně fungovala a byla vítaným servisem pro pět tisíc nejmenších obcí. Okresní úřady byly zrušeny a částečně nahrazeny systémem územních obvodů s šileným názvem „obec s rozšířenou působností“, kterými jsou ve všech případech města, v čele jejichž úřadu, vykonávajícího státní správu pro desítky obcí, stojí starosta, který byl zvolen výhradně občany sídelního města. Střet zájmů je zde zcela evidentní.

Přitom při prosazování tohoto správního paskvilu se úředníci soudružky Streckové chovali hůře než za totality a jakákoli kritika navrhovaných změn ze strany úředníků, kterých se týkala, byla důvodem ke kárnému řízení, finančnímu postihu či ztrátě zaměstnání. Při současných politických turbulencích je šance na shodě politických reprezentací cokoli změnit téměř zanedbatelná, takže předstírání funkčnosti tohoto správního paskvilu nás čeká ještě dlouhá léta. Očekávat změnu od hrozící populistické ústavní většiny by bylo naivní. Dílo svého guru z Hradu měnit nebudou.

*Jan Bejlek, prosinec 2017
Autor není členem Dk*

VÝZVY EVROPSKÉ STATISTIKY

Projekt evropské integrace se opírá o legislativu a fakta, přičemž fakta reprezentují především evropské statistiky (ES). Okruh statistik kompilovaných na evropské úrovni odpovídá hlavně potřebám evropských politik, i když jako veřejný statek ES slouží i jiným uživatelům, tedy byznysu, akademické obci, novinářům či občanům. Je třeba zdůraznit, že přestože původně statistiky vznikaly pro potřeby řízení státu, postupně se staly důležitým pilířem demokracie. Máme na mysli tzv. oficiální statistiky, poskytované statistickými úřady a mezinárodními organizacemi, případně dalšími orgány, které spadají do státní statistické služby jednotlivých států a řídí se takovými principy, ja-

ko jsou zejména nestrannost, objektivita, důvěrnost dat poskytovaných respondenty a rovný přístup k uživatelům.

V rámci EU můžeme konstatovat, že v současné době jsou ES v centru všech nejnovějších evropských iniciativ a masivně se užívají:

- pro rozhodování založené na faktech či evidenci,
- pro monitorování prováděných politik,
- jako jakýsi společný jazyk při debatách, který umožňuje transparentnost,
- jako (semi-)automatický spouštěč regulačních opatření, kdy ES substituuje politickou debatu.

S těmito významnými funkcemi jsou spojeny jisté výzvy. Domnívám se, že v kontextu diskuse na půdě Demokratického klubu jsou podstatné tři z nich, přičemž dvě výzvy se v plném rozsahu týkají i národních statistik.

První výzva souvisí s výše zmíněnou substitucí politické debaty. V některých citlivých oblastech vlády i byznys s rostoucí oblibou delegují odpovědnost rozhodovat matematickému vzorci pro výpočet určitých statistik, což následně tyto statistiky vystavuje značnému tlaku. Jedná se nejen o obecně užívané indexování nájemného a penzí podle vývoje inflace, ale i o tzv. konvergenční neboli Maastrichtská kritéria (největší pozornost je věnována veřejným financím, a to především nadměrnému schodku veřejných rozpočtů) a nejnověji o makroekonomické indikátory signalizující vnitřní i vnější nerovnováhy používané v rámci tzv. evropského semestru¹. Proč je tato situace znepokojivá a v čem spočívá problém? Odpověď poskytuje tzv. Goodhartův zákon², který tvrdí, že statistika, která se začne používat jako kontrola, přestává být spolehlivou statistikou, protože zájmy na omezování kontroly naruší kvalitu dané statistiky. Jak známo, každý, kdo je zahrnut do takové kontroly, se snaží obcházet to, co se mu nehodí. Asi nejvýmluvnější ukázkou je známé kritérium tříprocentního podílu schodku veřejných rozpočtů na hrubém domácím produktu (HDP), s nímž se dlouhodobě potýká řada členských zemí EU. Finanční experti vymýšlejí velmi sofistikované konstrukce operací s veřejnými prostředky tak, aby se nezahrnovaly do veřejného sektoru a nezvyšovaly případný deficit veřejného rozpočtu. Statistická komunita vynakládá obrovskou energii na analýzu těchto konstrukcí a na správnou aplikaci celosvětově standardizovaných pravidel národního účetnictví. Pohybujeme se v začarovaném kruhu účetní kreativity a stále důslednější kontroly. Zatímco z hlediska politického a možných sankcí stanovených legislativou EU je podstatný rozdíl, jestli podíl schodku veřejných rozpočtů na HDP dosahuje hodnoty 2,9 %, nebo 3,1 %, statistický pohled na přesnost vychází z povahy statistiky jako vědy, která přináší „jen“ nejlepší možné odhady za daného stupně poznání a s využitím zdrojů, které jsou k dispozici. Musíme si být vědomi toho, že harmonizovaná statistická pravidla jsou jen konvencí, jak zobrazovat realitu, a interpretace těchto pravidel pro nové finanční konstrukce se může

¹ Zaveden jako reakce na finanční a ekonomickou krizi z r. 2008 a preventivní nástroj hospodářské politiky EU.

² Britský ekonom Charles Goodhart působil jako profesor na London School of Economics a člen Bank of England's Monetary Policy Committee.

stát předmětem sporu. Za účelem konsenzuálního, ale zároveň autoritativního výkladu je nutno vytvářet interpretační a kontrolní instituty, což komplikuje implementaci zdánlivě jednoduchého legislativního řešení. Výše uvedené poznámky vedou mj. k závěru, že by bylo vhodné okruh takovýchto specifických ukazatelů dále nerozšiřovat, přestože při sledování kvantitativních cílů je pro politiky lákavé spoléhat se na statistické ukazatele, které samotné tyto cíle vyjadřují. Poznamenejme ještě, že výše nastíněné využívání vybraných statistických ukazatelů a nastavení náročných mechanismů kontroly jejich kompilace představuje specifikum EU.

Další výzvou v procesech tvorby a diseminace evropských (i národních) statistik je důsledné prosazování profesionální nezávislosti statistických úřadů. Nezávislost je třeba chápat jako prostředek k zajištění nestrannosti statistik, což do značné míry souvisí i s výše uvedeným problémem. Eurostat i národní statistické úřady investovaly v posledních letech hodně energie do posilování nezávislosti producentů oficiálních statistik. Princip profesionální nezávislosti se stal ústředním principem Kodexu pro evropské statistiky, který byl přijat Evropským statistickým systémem v roce 2005 jako reakce na problémy s falšováním řeckých statistik a prevence proti vzniku podobných problémů v kterékoliv členské zemi EU a v Eurostatu. S vynaložením značného úsilí v průběhu legislativního procesu trvajícího více než tři roky se podařilo začlenit požadavek profesionální nezávislosti i do novelizovaného Nařízení o evropských statistikách, které vstoupilo v platnost v roce 2015. Přijetí samotného nařízení však samo o sobě nestačí, protože uplatnění nezávislosti v praxi vyžaduje vůli všech hlavních aktérů, případně i existenci dozorového orgánu, který je zároveň i oporou pro statistický úřad v případě nátlaku zvenčí.

Třetí výzva je spojena s tzv. datovou revolucí, resp. vznikem „big data“, tj. velkých souborů dat vlastněných soukromým sektorem. Big data mají na jedné straně velký potenciál pro zlevnění a zrychlení tvorby statistických informací, na druhé straně však nekontrolovatelný způsob využívání těchto dat můžeme považovat za hlavní příčinu krize označované jako post-pravdivá či post-faktická politika. Tato situace vedoucí k poklesu autority oficiální statistiky i expertů, kteří oficiální statistiky analyzují, velmi nahrává populismu obratně využívajícímu možnosti, jež velká data skýtají. Jedná se o komplexní záležitost, která vyžaduje podrobnější vysvětlení.

Statistika předpokládá uniformitu, zobecňování, agreguje, poskytuje celostní pohled na populaci, ekonomické a sociální jevy. V tom je její síla, ale zároveň i slabost, protože agregát se liší od prožívané individuální zkušenosti lidí. Národním příkladem může být rozdíl mezi statisticky měřenou inflací a inflací vnímanou jednotlivci. Takové rozdíly existovaly vždy, ale zejména v důsledku globalizace se rozdíly mezi úspěšnými a neúspěšnými jedinci či lokalitami zvyšují, problémy se koncentrují v lokalitách, skupinách apod. a nedochází k vyrovnávání. Této situace využívají populisté, kteří hrají na city a v situaci narůstajících rizik a nejistoty (tekutého strachu) se často inspiroují závěry účelových analýz velkých souborů nejrůznějších dat vznikajících v digitalizovaném světě bez vědomí lidí, kteří je poskytují na každém kroku. Tato data analyzují anonymní „experté“

pracující tajně, bez známých a jasně daných konceptů, možnosti verifikace a nepodléhající žádné veřejné kontrole. Jejich výstupy tak konkurují, často protirečí těm, které pocházejí od tzv. establishmentu. V populistické rétorice politici u moci sledují své vlastní zájmy na úkor obyčejných lidí a elity, jejichž součástí jsou i statistici, jim v tom pomáhají. Oficiální statistika je tak vtahována do nových konfliktů v rámci post-pravdivé politiky.

Podkopávání autority oficiální statistiky může vést ve svém důsledku k oslabování demokracie. Datoví experti vytěžující big data ani jejich vlastníci nemají žádný zájem jednat transparentně a skládat účty, nemají povinnost výsledky svých analýz zveřejňovat a dávat je k dispozici, jak činí oficiální statistika produkující veřejný statek. Tito datoví analytici jsou experty na numerickou analýzu, často vytvářejí z dat psychologické profily, což se hodí pro různé kampaně, a nejsou vůbec orientováni na studium společnosti. Numerické analýzy jsou bezesporu užitečné pro odhalování trendů, nálad, smýšlení a zachycování nově se objevujících věcí, ale nehodí se pro vytváření objektivních, jednoznačných tvrzení umožňujících hledání konsenzu. Pokud by statistika ustupovala a ve veřejném prostoru by ji nic nenahradilo, lidé by žili v imaginární komunitě, s níž by názorově nejméně souzněli a neměli by žádnou neutrální perspektivu. Lze se domnívat, že určitou potenciální překážku pro naprosto nekontrolované využívání datové analytiky soukromě držených dat by mohla představovat legislativa na ochranu soukromí a lidských práv. Je však zřejmé, že datová analytika a tajemství ji obestírající je velkou komparativní výhodou, jíž se soukromý sektor dobrovolně nevzdá. Největším potenciálním nebezpečím post-statistické společnosti není boj mezi fakty a pocity, ale privatizace informací těmi, kdo nemají zájem o veřejnou debatu a argumentaci.³

Marie Bohatá, CERGE-EI, Praha, prosinec 2017

KDO JE KDO Z DEMOKRATICKÉHO KLUBU (50)

Akad. mal. Ludmila Kaprasová, nar. 16. 5. 1941, Nový Bydžov. Výtvarnice, restaurátorka a soudní znalec textilu se specifikací krajky a výšivky.

Narodila se v rodině profesora, právníka a historika Jana Kaprase. Otec doc. JUDr. Jan Kapras (*1909 +1990), matka Anežka Kaprasová roz. Čejková (*1912 + 2008). Sourozenci: Doc. MUDr. Jan Kapras CSc. (*1940 +2001), MUDr. Anežka Buršíková (*1943), Ing. Václav Kapras (*1948), Ing. Jiří Kapras (*1951). Manžel Doc. akad. soch. Lubomír Růžička (*1938), syn Michael Růžička (*1965), vnuk Daniel Růžička (*1988), vnučka Bc. Michaela Tlustá (Růžičková *1999). STUDIA: VŠUP textilní umění + pedagogika UK Praha

³ Problematikou hrozcí ztráty autority oficiální statistiky se velmi fundovaně zabývá článek W. Daviese How statistics lost their power and why we should fear what comes next, zveřejněný v Guardian dne 19. ledna 2017.

1965. Sorbonne Nouvelle Paříž 1972. Královské muzeum v Bruselu stipendium 1973. ZAMĚSTNÁNÍ: Ústředí lidové umělecké výroby 1. 7. 1965-31. 7. 1980 a spolupráce s ÚÚŘ Praha a ART-CENTRUM. NYNÍ: výtvarná činnost, restaurování textilu a soudní znalec textilu, dlouhodobý dohled na restaurování tapiserií MZV a konsultant pro řadu sbírek textilu v muzeích světa. Pověření Hospodářské komory ČR pro Výtvarná a umělecká řemesla. ČLENSTVÍ: místopředsedkyně World Craft Council Europe do skončení pro ČR. Místopředsedkyně Správní rady Nadace Českého výtvarného umění, předsedkyně dozorčí rady Nadace Umění pro zdraví, Demokratický klub, Dykova společnost, Syndikát výtvarných umělců - členka výboru, předsedkyně Sdružení textilních výtvarníků, členka Asociace Jihočeských výtvarníků. Členka přípravného výboru České komory restaurátorů. OCENĚNÍ: stříbrné medaile 1. Mezinárodní výstava bižuterie Jablonec n. Nisou 1967, Zlatá palička 1. Mezinárodní bienále krajky v Bruselu 1963, 2. cena Qudrienale uměleckých řemesel, Erfurt 1986, Státní bavorská cena + zlatá medaile Mezinárodní veletrh uměleckých řemesel Mnichov 1989, Stříbrná palička 4. M.B.K. v Bruselu 1989, Grand prix + medaile města Lyon, Evropská výstava uměleckých řemesel 1992, Cena UVU Intersalon Č. Budějovice 1998, Cena Nadace Český fond umění 2014. BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE: Monografie – Ludmila Kaprasová Umění krajky, autor O. J. Sekora, vyd. Apeiron 1993, Katalogy výstav, Nová Encyklopedie českého výtvarného umění, Academia Praha 1995, Český biografický slovník XX. století, Paseka 1999, autor Dr. J. Tomeš a kol., Slavné osobnosti v dějinách Prahy (3. díl) Perseus Praha 2010, Who is Who (Hübners) v České republice 2014 (www.whoiswho-verlag.Ch). Publikační činnost: Přehled rukodělných technik – KKS Č. Budějovice 1987, Šikovné ruce aneb malá škola textilních technik – Mladá fronta 1989, Umění krajky, edice Z umělcovy dílny připraveno pro tisk Artie. Odborné články z oboru restaurování textilu. Díla zastoupená ve sbírkách: UPM-Praha, NM-Musaion Praha, Moravská galerie v Brně, Galerie výtvarného umění v Chebu, Muzeum krajky ve Vamberku, Slovenská národní galerie-Bratislava, Royal Ontario Museum, Museum d'Art Contemporain-Montreal, Muzeum – Moskva, Muzeum užitého umění Kodaň, Muzeum kraje Nordhalben, Musée du Costume et de la Dentelle – Brusel, Královské muzeum – Brusel, Klöppel Museum - Abenberg, Power House Sydney.

VÍTE, ŽE ...

... **29. světový kongres Společnosti pro vědu a umění (SVU)** proběhl v Praze 10. a 12. července 2018 při příležitosti 60 let Československé společnosti pro vědu a umění a století první Československé republiky a 100 let

českoamerického přátelství pod záštitou předsedy České akademie vědecko-technické. Organizuje SVU ve spolupráci s SVU Praha a Metropolitní univerzitou Praha a Senátem ČR.

<https://www.svu2000.org/>

<https://www.svu2000.org/praha/>

... **Muzeum družstevnictví** se účastnilo Pražské muzejní noci v roce 2018 poprvé v historii.

<http://www.dacr.cz/o-muzeu-druzstevnictvi/>

... **o výstavě „na Stalinu“**, o putovních výstavách, koncertech, Běhu pro Paměť národa se můžete dočíst na stránkách www.postbellum.cz a www.pametnaroda.cz

... informace o vztahu **OSN a nevládních organizací** najdete zde: <http://research.un.org/en/ngo>

... prohlášení **„Nové pořádky se etablovaly. Nerezignujeme!“** připravil výbor Klubu na obranu demokracie k vyslovení důvěry Babišově vládě.

<http://klubod.cz/brozura-kod/>

Jitka Nováková, červen 2018

Některá stanoviska Dk jsou v současné době aktuální, ačkoli je Dk vydal již dříve. Jsou to i stanoviska ke KSČM, jak bylo přehledně uvedeno v minulém čísle. Vybraná stanoviska zde uvádíme znovu.

STANOVISKO DEMOKRATICKÉHO KLUBU Č. 63

K otázce zákonů o referendu

V brzké době má na pořad jednání Poslanecké sněmovny PČR přijít zákon o obecném referendu, podle něhož by na základě žádosti určitého počtu občanů muselo být ke zvolenému problému vypsáno referendum, jehož výsledek by byl pro příslušné orgány závazný. Některé návrhy stanovují okruh problémů, o nichž referendum vypsáno být nemůže, jiné požadují možnost hlasování bez omezení okruhu témat.

Demokratický klub je toho názoru, že přímá demokracie, jež se uskutečňuje právě prostřednictvím referenda, nepředstavuje zkvalitnění demokracie proti demokracii zastupitelské či dokonalejší realizaci vůle lidu, a to z těchto důvodů:

1. V referendu téměř absentuje možnost kvalifikovaného posouzení věci, k němuž dochází v případě projednávání zastupitelskými orgány. O výsledku mohou do značné míry rozhodovat emoce.

2. O výsledku referenda rozhoduje ve velké míře formulace otázky, která v některých případech může působit sugestivně.

3. Referendum umožňuje hlasovat pouze pro nebo proti, čímž je vyloučena možnost hledat optimální řešení daného problému.

4. Mnohými průzkumy bylo potvrzeno, že se v referendu hlasující vyjadřují ve skutečnosti k jiným problémům. Jsou známy záporné výsledky, způ-

sobeně např. obecnou averzí vůči vládě ze zcela jiných důvodů, než je předmět referenda. Tímto způsobem byla např. znemožněna hlubší integrace EU referendy o ústavě, což má negativní vliv na akceschopnost Unie.

Z těchto důvodů žádáme poslance, aby nepřijímali zákon o obecném referendu v žádné podobě a aby ani prostřednictvím zvláštního zákona nepřijímali vypsání referend o věcech, jež nejsou obecně srozumitelné a u nichž nepanuje pochopení důsledků přijetí či odmítnutí dané otázky v široké veřejnosti. Domníváme se, že možnosti pro aplikaci referenda jsou zejména u praktických problémů na komunální či regionální úrovni.

V Praze 16. června 2016, vyšlo v Dk-Dialogu 2/2016

STANOVISKO DEMOKRATICKÉHO KLUBU Č. 16

K postavení Komunistické strany Čech a Moravy mezi politickými subjekty v České republice

Od listopadu 1989 se u nás projevují snahy vyrovnat se s dobou komunistické totality, vyšetřit a popsat zločiny tohoto režimu a odhalit a potrestat osoby, které byly za tyto zločiny odpovědné nebo se na nich přímo osobně podílely. Tyto snahy byly jen částečně úspěšné a bude se pravděpodobně nutno smířit s tím, že již nikdy nebudou zcela uskutečněny. S tím souvisí i současné postavení KSČM mezi politickými subjekty ČR. KSČM, která se považuje za nástupkyni KSČ, k jejíž politice, činům i představitelům se otevřeně hlásí, musí nést také z toho vyplývající díl odpovědnosti za zločiny a za celé společensky škodlivé působení KSČ. Sametová revoluce umožnila zachování její existence. Dnes se opět vehementně domáhá postavení, které by jí mělo příslušet jako straně zastoupené v demokratickém parlamentu; současně však projevy svých představitelů prozrazuje, že se nedokázala rozejít s ideologií a politikou KSČ. Jako příklady lze uvést jejich hodnocení únorového puče, procesů padesátých let nebo současné odmítání začlenění České republiky do demokratických evropských struktur. Lze věřit, že její oficiální přihlášení se k parlamentní demokracii není pouze taktikou podobně jako tomu bylo před únorem 1948 a že nesleduje politiku KSČ před druhou světovou válkou, kdy parlament pro ni byl pouhou žvanírnou a třídní boj základem politické činnosti?

Demokratický klub se vyslovil k postavení komunistické strany již ve svém prvním stanovisku z 10. května 1990. Bohužel musíme konstatovat, že je aktuální i v současné době. Komunistická strana zůstává spjata s minulým režimem. Po přiznaném politickém bankrotu svou činnost neukončila, což by tehdy odpovídalo dané situaci, ale naopak vynaložila značné úsilí k uchování své pozůstalé členské základny a stranického majetku; vyhlásila heslo proti „převlékání kabátů“, sama však alespoň formálně „kabát“ převlékla až s cynickou pohotovostí. Ti, kteří se snažili z ní udělat demokratickou levicovou stranu, už v ní dávno nejsou: někteří vytvořili jiné strany (strana Levého bloku, Strana demokratické levice), jiní své politické aktivity zanechali nebo vstoupili do některých jiných politických stran. KSČM se jako nástupnická strana ve svých

stanovách sice přihlásila k pluralitní demokracii, avšak v projevech svých představitelů fakticky žádá změnu systému. Slovně se distancovala pouze od některých „excesů a chyb“, kterých se KSČ dopustila během čtyřiceti let své totalitní vlády, nedistancovala se však od tehdejšího režimu jako celku, který náš právní řád považuje za zločinný. Zcela neadekvátním způsobem ve vystoupeních svých představitelů přeceňuje a oslavuje některé dílčí pozitivní rysy života občanů za minulého režimu, vytrhuje je z celkových souvislostí a zamlčuje nebo zkresluje mnohem závažnější rysy negativní.

Svou politikou se KSČM stále sama vyčleňuje z okruhu demokratických politických subjektů a znemožňuje jim, aby s ní jednaly jako s normální, demokratickou politickou stranou, zasluhující si jejich důvěru. Takové jednání by znamenalo hazard s osudem naší demokracie. Protiargumentem nemůže být, že poslanci KSČM zastupují v Parlamentu ČR 11 % voličů, neboť reprezentují tu část společnosti, která obnovenou demokracii nepřijala. KSČM za dobu své polistopadové existence neprokázala, že neznamená potenciální hrozbu pro demokratický politický systém. Hodnocení by mohlo být odlišné, kdyby v sobě našla sílu k demokratické transformaci, jakou prošly komunistické strany v některých jiných posttotalitních zemích. Na základě převážně historických hodnocení však máme za to, že takovou proměnu KSČM nelze bezprostředně očekávat.

Z uvedených důvodů jsme přesvědčeni, že se současnou KSČM by neměly být vytvářeny koalice a neměla by být s ní dojednávána výslovně ani jen faktickým srozuměním trvalejší podpora či tolerance; to se týká celostátní, regionální i místní úrovně. Zůstává úkolem demokratických politických subjektů činnost KSČM i nadále soustavně sledovat, analyzovat a hodnotit s tím, že demokratická společnost má nejen právo, ale i povinnost bránit se proti všemu, co v ní snižuje úroveň demokratismu, nebo dokonce ohrožuje samotné její demokratické základy.

V Praze dne 21. dubna 1999

STANOVISKO DEMOKRATICKÉHO KLUBU Č. 29 K aktuální situaci v postavení KSČM v české politice

Při příležitosti 15. výročí 17. listopadu 1989 vystoupil v Poslanecké sněmovně představitel KSČM Miroslav Grebeníček, který ve svém projevu uvedl mimo jiné, že se často zamýšlí nad tím, co vlastně zůstalo z ideálů, které se vznášely nad listopadem 1989. Nevzpomíná si, že by se tehdy mluvilo o dravém kapitalismu, o nadbíhání sudetským Němcům, o rozdávání národního bohatství zahraničnímu kapitálu, církevním prelátům a šlechtě. Je přesvědčen, že kdyby v té době někdo sliboval těm, kteří vyšli do ulic, že položí český průmysl a zemědělství, prosadí nezaměstnanost a občanům zajistí, aby si připláceli na zdravotnictví a vzdělání, sotva by sklidil aplaus. Ve svém projevu se však vůbec nezmínil o podstatě totalitního režimu před rokem 1989 a úloze KSČ, za jejíž nástupkyni se KSČM považuje. Nevyužil této příležitosti, která byla široce sle-

dována medií, aby ocenil demokratičnost současného systému a nabytých svobod, které plně využívá i KSČM; zároveň nepřiznal odpovědnost komunistické strany za minulé zločiny a nevyjádřil nad tím lítost a omluvu.

Na počátku prosince 2004 se Miroslav Grebeníček při jiné příležitosti vyjádřil v tom smyslu, že strana by měla odsoudit to, co se dělo v padesátých letech a v roce 1968. Vzniká tím otázka, zda to zakládá důvod ke změně postoje demokraticky smýšlejících občanů k této straně. Domníváme se, že nezakládá. I kdyby se tato slova stala stranickým dokumentem a kdyby bylo zpřesněno, že rok 1968 znamená v této souvislosti okupaci Československa armádami pěti komunistických států a následný proces „normalizace“, nelze je pro uznání demokratického charakteru KSČM považovat za postačující. Tím by se totiž komunisté distancovali jen od extrémně zločinných skutků komunistické moci. Nezbytným atributem demokratické strany by však bylo odsouzení celého období, kdy byla demokracie v ČSR potlačena, zejména pak komunistického puče v únoru 1948, kterým se KSČ stala autokratem v našem státě na téměř 42 let. Dosud jej KSČM ve svých materiálech označuje za demokratické a legitimní převzetí moci a naopak listopad 1989 za puč. Demokratický klub má za to, že dokud nebude tento atribut naplněn, neměla by být KSČM považována za demokratickou sílu. Demokratická povaha kterékoli politické strany není dána počtem jejích voličů, ale jejím programem a skutečnou aktivitou.

Demokratický klub po zhodnocení politických postojů KSČM vyjádřených v jejím tisku a v projevech jejích představitelů, mezi nimiž přední místo zaujímá Miroslav Grebeníček, dospívá k tomu, že i nadále platí stanovisko Dk č. 16 z 21. dubna 1999, že KSČM v její současné povaze a podobě nelze považovat za demokratickou stranu, a proto by pro demokratické politické subjekty nemělo být přijatelné uzavírat s ní koalici na kterékoliv úrovni.

V Praze dne 18. ledna 2005

K VÝZVĚ HOSPODÁŘKY DEMOKRATICKÉHO KLUBU

K minulému číslu Dk-Dialogu nebyla přiložena složenka na úhradu členských příspěvků za rok 2018. Omlouváme se za nepřesnou informaci. Své příspěvky můžete zasílat na účet Dk, uvedený v tiráži Dk-Dialogu. Ostatní informace k platbě z minulého čísla platí.

Jitka Nováková

VÝZVA ČLENŮM

KONCEM TOHOTO ROKU SE BUDE KONAT IX. VALNÁ HROMADA DEMOKRATICKÉHO KLUBU SPOJENÁ S VOLBOU NOVÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU A ÚSTŘEDNÍ REVIZNÍ KOMISE. VYZÝVÁME VŠECHNY ČLENY, ABY PODALI NÁVRHY NA JEJICH ČLENY. PŘEDPOKLÁDÁME, ŽE NAVRŽENÍ S TÍM VYSLOVÍ SOUHLAS. MŮ-

ŽETE NAVRHNOUT I SEBE. NÁVRHY POSÍLEJTE DO 15. SRPNA 2018. KANDIDÁTKA BUDE SCHVÁLENA NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU V ZÁŘÍ 2018.

Výkonná rada Dk

Z ČINNOSTI DEMOKRATICKÉHO KLUBU

Také v dalších měsících pokračovala pravidelná setkání členů a přátel Klubu k aktuálním politickým otázkám. V dubnu kol. Hůle hovořil o Exekuci, chudobě a demokracii. V květnu se kol. Kudláček zabýval pozitivními a negativními aspekty lobbingu. V červnu kol. Simor věnovala pozornost Dk a UN DPI NGO.

Nezapomínejte prosím, že své připomínky, poznatky i pochvaly k Dk můžete vyjádřit přímo na webové stránce Dk. ***Bude také přínosem, když nám pošlete návrh na téma setkání Dk, které byste chtěli přednést, případně které by Vás zajímalo a měli bychom získat přednášejícího.***

POZVÁNKA

na setkání dne 17. července 2018 (třetí úterý v měsíci) **v 17 hod. v Měšťanské besedě** v Praze (CEVRO Institut – vysoká škola), Jungmannova 17, Praha 1, místnost č. 206 (2. patro). Téma kulatého stolu bude Aktuální problémy současné politické reality, podobně jako na srpnovém setkání. Pozvánky na tato setkání zasíláme pouze elektronicky. Pokud je nedostáváte, nemáme Vaši e-mailovou adresu. Můžete je najít také na webu Dk.

Oznámení pro členy Dk, kteří chtějí dostávat Dk-Dialog pouze elektronicky: prosím, oznamte nám své přání obratem na adresu dklub@volny.cz. Děkujeme.

Vydavatel: Demokratický klub, Františka Křížka 1, 170 00 Praha 7.

Telefonní číslo: 221 506 733 (též záznamník);

e-mail: dklub@volny.cz, webová stránka: <http://www.demokratickyklub.cz>

Demokratický klub můžete sledovat i na Facebooku a na Twitteru.

Bankovní spojení Demokratického klubu: Česká spořitelna, a.s., pobočka č. 01/103, Praha 1, Rytířská 29, číslo účtu 1923868339/0800

IBAN CZ 76 0800 0019 2386 8339 SWIFT GIBACZPX

Redakční rada: Zdeněk Kalvach (odpovědný redaktor), Radovan Jelínek, Josef Kandert, Jitka Nováková a Zdeněk Pavlík

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20. 12. 1993. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759.

Příspěvky jednotlivých autorů, členů i nečlenů Dk, nemusejí vyjadřovat názory Klubu. Tyto jsou vyjádřeny pouze v oficiálních (číslovaných) stanoviskách Demokratického klubu.